

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Лейла Огуз Крайджикова, доктор

относно конкурс за заемане на академичната длъжност
„ПРОФЕСОР”
в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.4. Обществено здраве,
специалност „Кинезитерапия”,
обявен от Национална спортна академия „Васил Левски”
в ДВ бр.26 от 01.04.2016 г.

В конкурса единствен кандидат е доц. Даниела Тодорова Любенова, доктор, преподавател в катедра “Кинезитерапия и рехабилитация” на Национална спортна академия “Васил Левски”. По процедурата са спазени всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на НСА „Васил Левски”.

I. Професионална и научна квалификация

Доц. Даниела Любенова придобива ОКС „професионален бакалавър”, специалност „Рехабилитатор” през 1988 г., а през 1995 г. завършва висшето си образование (ОКС „бакалавър”) в Национална спортна академия „Васил Левски” (бивш ВИФ „Георги Димитров”) - гр. София със специалност „Кинезитерапия” и придобива квалификация „Кинезитерапевт”. От 1988 до 1995 г. работи като рехабилитатор в III Градска обединена болница - гр. София, отделение по “Физиотерапия и рехабилитация”.

През 1995 г. печели конкурс за асистент по кинезитерапия в НСА „Васил Левски”, където работи и до настоящия момент. Последователно придобива званието старши и главен асистент. Доц. Любенова защитава дисертация през 2007 г. и е удостоена с образователната и научна степен „доктор” по научната специалност 05.07.05 „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура)”. През 2009 г. се хабилитира с научното звание „доцент” по същия научен шифър. За рецензирания период тя повишава квалификация си и чрез обучение в 7 курса, касаещи кинезитерапевтичната

практика в областта на неврологията, пулмологията, кардиологията, флеболомфадемите и традиционните китайски методи за лечение.

От 2011 до 2015 г. кандидатката е хоноруван преподавател към Русенския университет „Ангел Кънчев“, където е водила лекционните курсове по „Кинезитерапия при вътрешни болести“ (60 часа), Кинезитерапия при нервни и психични болести – I и II част“ (60 часа).

От 2008 г. до момента доц. Любенова е член на Факултетния съвет на Факултет „Кинезитерапия, туризъм и спортна анимация“ (ФКТТСА) в НСА „Васил Левски“. Тя е ръководител на Програмния съвет на магистърската програма „Кинезитерапия“ и магистърската програма „Физикална терапия и рехабилитация“. От 2012 г. до сега е Зам.-декан на ФКТТСА и председател на Експертна комисия по признаване на дипломите на чуждестранните граждани към НСА „Васил Левски“. От 2016 г. е ръководител на катедра „Кинезитерапия и рехабилитация“.

Кандидатката членува в Асоциацията на физиотерапевтите в България, член е и на управителния съвет на Асоциацията „Невросонология и мозъчна хемодинамика“. От 2015 г. е експерт към Националната агенция по оценяване и акредитация (НАОА).

II. Научноизследователска дейност

Доц. Даниела Любенова е автор на 138 научни труда - 1 дисертация и 86 публикации (37 до и 49 след придобиване на научното звание „доцент“), както и на 51 научни съобщения от 24 национални и 27 международни научни форума. Част от тях са рецензирани при процедурите за защита на дисертационния труд и хабилитацията ѝ. За настоящия конкурс (след придобиване на научното звание „доцент“) рецензирам следните разработки:

- 3 участия в монографии (1 авторска книга и 2 самостоятелни глави от монография в съавторство);
- 31 публикации (16 на български, 13 на английски и 2 на македонски език), от които 23 статии в научни списания (12 у нас и 11 в чужбина) и 8 доклада в сборници от научни форуми (4 национални и 4 международни);
- 15 материала в 3 учебника и учебни ръководства (12 самостоятелни, на 2 е първи автор и в 1 е втори автор).

От прегледа на информацията се установява, че осем от публикациите са в индексирани списания с импакт фактор. Доц. Д.

Любенова е водещ автор в повечето публикации предвид несъмнената ѝ професионална компетенция. Тя е самостоятелен автор в 26 труда, в 5 е първи автор, в 16 - втори, а в 2 е трети автор.

В литературния списък за рецензирания период след придобиване на научното звание „доцент” са включени 30 резюмета от участия в различни научни форуми (11 в България и 19 в чужбина).

Кандидатката има широки изследователски интереси, които се демонстрират в разнообразни тематики. В тематично отношение научната ѝ продукция е предимно в областта на кинезитерапията при заболявания на нервната система и вътрешните органи. Тя може условно да бъде систематизирана в следните направления:

- мозъчносъдови заболявания;
- диабетна полиневропатия;
- неврорехабилитация;
- други области на неврологията;
- вътрешни болести и гериатрия.

Публикациите от *първата група* [III.2; III.3; IV.4; IV.6; IV.8; IV.10; IV.11; IV.12; V.6; V.8; V.10; V.12; V.13] представят възможностите на кинезитерапията за функционално възстановяване на горния крайник и подобряване на походката след постинсултна хемипареза. В тях се разглеждат особеностите за приложение на рехабилитацията в остър, подостър и хроничен период на заболяването. Дискутират се апробирани и доказани в практиката авторски програми за домашна рехабилитация както на горния крайник, така и за подобряване на хемипаретичната походка.

Втората група трудове [II. 3.12; V.14; V.15] са посветени на диабетната полиневропатия. Те запълват сериозна ниша в кинезитерапевтичната практика при неврологични увреди. Апробиран е специализиран кинезитерапевтичен подход, съобразен с метаболитните, неврологичните и автономните нарушения. Описват се нови, собствени, научнообосновани кинезитерапевтични методики в клинични и в домашни условия за повлияване на сетивния и на двигателния дефицит, за повишаване ефективността на мускулната помпа, за нормализиране на ортостатичната реактивност и за траен положителен ефект върху качеството на живот на болните.

В *третата група* материали [II.2; II.3; IV.14; V.1; V.2] особено високо оценявам публикациите в „Учебник по нервни болести” и „Кинезитерапия при нервни и психични болести”, разглеждащи

съвременните аспекти на неврорехабилитацията, базирани на теорията на невропластичността. Представени се актуални методи за оценка на функционалния дефицит, за профилактика на медицинските усложнения и се акцентира върху съвременните насоки на кинезитерапията в комплексното лечение на болни с нервни и психични заболявания.

В *четвъртата група* статии [IV.1; IV.2. IV.3; IV.5; IV.9; V.3; V.11] са разработени, апробирани и дискутирани кинезитерапевтични методики за рехабилитация на болни с екстрапирамидни, периферно-нервни и гръбначно-мозъчни заболявания и травми. Доказва се ролята на хидротерапията и фитнес упражненията при болни с дискова болест по отношение на болката, мускулната сила, статичния баланс и подвижността в лумбалния дял на гръбначния стълб [IV.2; V.9].

Научните разработки в последната *пета група* третираят въпроси, касаещи кинезитерапевтичното повлияване при вътрешни заболявания и стабилността на стойката и походката при възрастни хора [II.1; IV.7; IV.13; IV.15; IV.16; V.7; V.12]. Те доказват влиянието на кинезитерапията при пулмонални, обменни и ставни заболявания. Редица публикации разглеждат въздействието на кинезитерапията в лечението, рехабилитацията и поддържането на функционалното състояние на болни с различна тежест на хронична обструктивна белодробна болест, нефролитиаза и целулит.

Високо оценявам монографиите „Кинезитерапия при функционални нарушения на горния крайник след мозъчен инсулт” и „Хемипаретична походка при мозъчен инсулт. Съвременни методи на изследване и неврорехабилитация”, в която доц. Любенова е автор на две самостоятелни глави - „Неврорехабилитация на хемипаретична походка” и „Адаптирана програма за домашна неврорехабилитация за функционално възстановяване на хемипаретична походка след мозъчен инсулт”. Те демонстрират нейните многостранни научни интереси и представят най-пълна реализация на практическия ѝ клиничен опит. Описаните фундаментални постижения, съчетани със съвременните тенденции за рехабилитация, доброто владение на материята, точния и ясен стил, допринасят за високото им качество и лесното им възприемане от специалистите по кинезитерапия. Посочените монографии са доказателство за богатата информираност на авторката и за познаване на основните педагогически принципи в обучителния процес. Те се отличават

с прецизно онагледяване на практическите прийоми със снимков материал и високо качество на полиграфичното оформление.

За цялостната представа на научноизследователските достойнства на доц. Любенова значително допринася информацията за активната ѝ дейност в организацията на 4 научни форума с международно участие на учени от различни страни.

Представена е справка за 35 цитирания, от които редуцирам 7 автоцитирания. Два от цитатите са в статии от списания в чужбина и 26 в публикации у нас (17 в дисертации, 1 в монография, 3 в учебници и 5 в статии от национални списания).

Кандидатката участва в разработването на 9 проекта - 5 научноизследователски (1 по Националния фонд за НИ, 4 по фонд НИ на НСА) и 4 образователни (1 по национални, 3 по международни програми).

Доц. Д. Любенова е научен ръководител на 4 докторанти (трима от които успешно защитили), на 7 магистърски и 9 бакалавърски дипломни работи. Тя е била член на 6 научни журита - 5 за защита на дисертационни трудове и 1 за хабилитация, както и рецензент на 1 монография, 10 научни статии и 12 дипломни работи в ОКС „магистър” на специалност „Кинезитерапия”.

Оценката ми за научната продукция на доц. Любенова като вид и обем е висока. Тя показва значителна научна активност и е доказателство за успешно научно развитие. Публикувана е равномерно през годините, което е израз на системност и постоянство в проучвателната дейност с много добра методична и клинична подготовка. Обобщавайки научноизследователската работа на кандидатката, бих заключила, че тя е изграден високо компетентен и ерудиран учен в областта на кинезитерапията.

III. Учебно-преподавателска дейност

Доц. Даниела Любенова има 21 години преподавателски стаж в НСА „Васил Левски”. Тя участва активно в обучението на студенти от трите степени на висшето образование. Ежегодно реализира изпълнение на задължителния хорариум за аудиторна и допълнителна заетост. Титуляр е на 14 учебни дисциплини: 3 задължителни в ОКС „бакалавър”, 8 задължителни в ОКС „магистър” и 3 избираеми в ОНС „доктор” за специалност „Кинезитерапия”. Самостоятелно и в съавторство разработва учебните програми за тях, които са предимно за кинезитерапия при нервни

и психични болести, кинезитерапия в гериатрията и кинезитерапия при вътрешни болести.

Кандидатката взема активно участие в организирането и провеждането на обучение на рехабилитатори от социални институции за възрастни и стари хора, относно „Съвременни аспекти на кинезитерапията в гериатрията“, а също на лекари и пациенти на тема „Диабетна невропатия“.

Доц. Любенова е автор и съавтор на учебниците „Пулмонална рехабилитация“, „Учебник по нервни болести“ и „Кинезитерапия при нервни и психични болести“, които са високо ценени както от студентите по кинезитерапия, така и от работещите специалисти в областта на рехабилитацията.

IV. Научни приноси

От извършения анализ на научната продукция на доц. Любенова може да се направи заключение, че са постигнати оригинални резултати, които обогатяват съществуващите знания в областта на кинезитерапията и имат изразена научно-практическа значимост. В синтезиран вид посъществените научни приноси биха могли да се групират в следните направления:

- Анализирани, обобщени и систематизирани в монография са голям брой литературни източници от последните години, представящи съвременните методи за изследване и за рехабилитация при нарушения на горния крайник и походката след мозъчен инсулт, подходящи за клинично и амбулаторно приложение.

- Представени са основните съвременни насоки на кинезитерапията в цялостния алгоритъм за лечение на болни с нервни и психични заболявания, което подпомага подготовката на кинезитерапевтите и допринася за повишаване на техните знания и умения в областта на неврорехабилитацията.

- За първи път у нас е апробирана и популяризирана 36-точкова скала за качество на живот, която намира широко приложение при здрави и болни индивиди.

- Извършено е проучване (в съавторство), което потвърждава необходимостта от приложение на кинезитерапия в остър, подостър и хроничен период при болни с мозъчен инсулт. Апробирани са авторски кинезитерапевтични методики, включващи специални упражнения, с

положителен ефект върху функционалното възстановяване и профилактиката на усложненията в клинични и в амбулаторни условия.

- Създадени и внедрени са нови авторски кинезитерапевтични методики, които, приложени при разнообразни патологични отклонения на нервно-мускулната система, доказват тяхната ефективност.

- Разработени са собствени алгоритми за функционална диагностика и лечение на редица вътрешни болести, които обогатяват кинезитерапевтичната практика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното по-горе, личните качества като постоянство и прецизност, високият професионализъм и компетентност на доц. Даниела Любенова в научната и в преподавателската ѝ дейност, интелектуалните ѝ възможности, умението ѝ да работи в екип, да събира, систематизира и анализира научните данни, са категорично основание за заемане на академичната длъжност „професор“. С убеденост предлагам на Научното жури да присъди на доц. Любенова, доктор академичната длъжност „професор“ на НСА „Васил Левски“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност „Кинезитерапия“ за нуждите на катедра „Кинезитерапия и рехабилитация“.

11.07.2016 г.

Рецензент:

проф. Лейла Крайджикова, доктор